

УДК 342.95

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.7.30>**Оксана Поштаренко,***аспірантка кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки
Університету державної фіскальної служби України*

ПІДСТАВИ НАСТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ, ЩО ВЧИНИЛИ НАСИЛЬСТВО ЩОДО ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

У статті досліджено обставини, що роблять адміністративну відповідальність осіб, що вчинили насильство по відношенню до фізичної особи в Україні, обов'язковою – нормативну підставу, фактичну підставу, підстави для звільнення від відповідальності і процесуальну підставу.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що провідну роль серед підстав адміністративної відповідальності відіграє нормативна підстава, яка є вихідним началом, реальною передумовою настання юридичної відповідальності. Нормативною підставою адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи, є наступні статті глави 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі – КУпАП): ст. 173 «Дрібне хуліганство» (у формі образливого чіплення до громадян); ст. 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування»; ст. 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу».

Фактичною підставою адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи, є юридичний факт вчинення правопорушенням одного із діянь, передбаченого статтями 173, 173-2 і 173-4 КУпАП. Частина перші цих статей описують склади правопорушень і містять перелік умов, за наявності яких настає адміністративна відповідальність. Частина другі цих статей встановлюють правила поведінки – диспозицію для осіб, які мають юрисдикційні повноваження, а для правопорушників – це санкції за вчинені проступки.

Підстави для звільнення від відповідальності та підстави виключення відповідальності – це зафіксована нормами права можливість звільнення від відповідальності і законодавчо встановлені обставини, що виключають відповідальність.

Процесуальною підставою настання юридичної відповідальності за правопорушення, передбачені статтями 173, 173-2 і 173-4 КУпАП є постановою судді по конкретній справі – правозастосовний юрисдикційний акт, яким завершується адміністративна юрисдикція – розгляд справ про адміністративні правопорушення, пов'язані із застосуванням насильства по відношенню до фізичної особи.

Зроблено висновок, що поняття підстав настання адміністративної відповідальності є комплексним, яке складається з нормативно-правової підстави (підстав), фактичної підстави, відсутності підстав для звільнення від відповідальності і процесуальної підстави. Система цих чотирьох підстав і складає єдину юридичну підставу настання адміністративної відповідальності.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, підстави настання адміністративної відповідальності, насильство по відношенню до фізичної особи.

Постановка проблеми. Системне дослідження адміністративної відповідальності неможливе без визначення підстав її настання, які є однією із складових структури адміністративної відповідальності. Як зазначає відомий український вчений – адміністративіст Є.В. Додін, будь-яка правова санкція, у тому числі й адміністративно-правова, застосовується лише при наявності певної підстави, хоча а ні закон, а ні підзаконні акти не визначають те, що служить підставою адміністративної відповідальності [1, с. 73].

Чинне адміністративно-деліктне законодавство не містить визначення підстав адмі-

ністративної відповідальності, що не сприяє впорядкуванню правозастосовної юрисдикційної діяльності і, за загальним визнанням науковців, цей недолік потребує усунення, а відповідна дефініція – закріплена в Загальній частині Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі – КУпАП) [2, с. 130-131].

Актуальність теми дослідження також підтверджується необхідністю вивчення змісту, характеристики і визначення підстав настання адміністративної відповідальності осіб, що вчинили насильство по відношенню до фізичної особи в Україні, як головної умови наповнення адміністративної відпові-

дальності за ці правопорушення конкретним змістом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підстави адміністративної відповідальності в Україні досліджували наступні вчені-адміністративісти: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, С.В. Ківалов, Л.В. Коваль, М.В. Коваль, В.К. Колпаков, Т.О. Коломоєць, О.П. Рябченко та багато інших. Однак малодослідженими залишаються підстави настання адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи в Україні.

Метою статті є всебічний аналіз, дослідження і визначення підстав настання адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «підстава» означає те головне, на чому базується, ґрунтується що-небудь; чим пояснюються, виправдовуються вчинки, поведінка кого-небудь [3, с. 505]. Академік НАПрН України О.Ф. Скакун визначає підстави юридичної відповідальності як сукупність обставин, наявність яких робить юридичну відповідальність можливою і обов'язковою і відсутність яких юридичну відповідальність виключають. Вчена також стверджує, що слід розрізняти підстави притягнення до юридичної відповідальності – сукупність обставин, наявність яких робить юридичну відповідальність можливою (фактичною підставою притягнення до юридичної відповідальності є склад правопорушення) і підстави настання юридичної відповідальності – наявність обставин, що роблять юридичну відповідальність обов'язковою (фактична підстава, нормативна підстава, відсутність підстав для звільнення від відповідальності і процесуальна підстава) [4, с. 701-702].

Теорія адміністративного права виділяє наступні види підстав адміністративної відповідальності: фактичні (вчинення особою адміністративного правопорушення), юридичні (наявність в діях особи юридичного складу адміністративного правопорушення) і процесуальні (наявність процесуальних норм, які регулюють процес притягнення винної особи до адміністративної відповідальності) [5, с. 10; 6, с. 334].

Погоджуючися загалом із такою науковою позицією, вважаємо за потрібне акцентувати увагу на тому, що першочерговою обов'язковою умовою юридичної відповідальності, в тому числі й адміністративної, в першу чергу є наявність нормативної (юри-

дичної) підстави – існування матеріальної правової норми (правових норм), яка містить опис юридичного складу правопорушення і без якої неможливо притягнути до юридичної відповідальності.

Норми права називав першою підставою, а адміністративне правопорушення (адміністративний проступок) – другою підставою адміністративної відповідальності відомий представник науки адміністративного права В.М. Манохин [7, с. 28-29]. Про першочерговість і провідну роль нормативно-правової (юридичної) підстави – існування матеріальної правової норми (правових норм) і без якої не може існувати ні фактична, ні процесуальна підстави, свідчить аналіз досліджень адміністративної відповідальності відомих українських учених-адміністративістів: Є.В. Додіна, Д.М. Лук'янець, юристів-практиків [1, с. 76-79; 8, с. 46; 9, с. 60].

У навчальному посібнику «Адміністративна відповідальність: курс лекцій» за редакцією О.В. Кузьменко 2016 року видання до нормативних підстав відносять норми, за якими діяння визнається адміністративним проступком (правопорушенням), визначаються заходи примусу за здійснення складу проступку, суб'єкти відповідальності і юрисдикції, правила, за якими накладаються і виконуються стягнення, забезпечуються законність, права учасників провадження тощо. До фактичних підстав відносять юридичні факти, пов'язані з проступком: насамперед це факт вчинення проступку і факт виконання заходів відповідальності. Крім того, до фактичних підстав відносять факти затримання, огляду, подання звернень тощо. До документальних підстав належать наступні документи: протокол про адміністративне правопорушення; постанова у справі про адміністративне правопорушення, акти, довідки, звернення тощо [10, с. 22-23].

Поважаючи вищезазначену точку зору, вважаємо за потрібне зазначити, що, на нашу думку, таке широке визначення підстав адміністративної відповідальності суперечить етимології, змісту терміна «підстава» – передумова з настанням якої пов'язують настання певних наслідків; те головне, на чому базується, засновується що-небудь [11, с. 629-630; 3, с. 505]. Наприклад, «правила, за якими накладаються і виконуються стягнення, забезпечуються законність, права учасників провадження тощо», це, безумовно, обов'язково регулюється правовими нормами, але ці правові норми вступають в дію вже після визнання юридичного факту вчинення проступку, що за своїми ознаками відповідає правовій нормі (нормам) – норма-

тивній підставі, де законодавець зафіксував логічну конструкцію діяння, яке він визнає проступком. Аналогічно – «факт виконання заходів відповідальності», на нашу думку, це вже наслідок вчинення проступку і застосування санкцій за його вчинення, а не фактична підстава відповідальності.

Нормативно-правовою підставою адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи, є наступні статті глави 14 КУпАП: ст. 173 «Дрібне хуліганство» (у формі образливого чіпляння до громадян); ст. 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування»; ст. 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу».

Частини перші цих статей описують склади правопорушень, які містять ознаки застосування насильства до фізичної особи (фізичних осіб) і містять перелік умов, за наявності яких настають правові наслідки – притягнення до адміністративної відповідальності.

Частини другі цих статей встановлюють правила поведінки для осіб, які мають юрисдикційні повноваження, для них це диспозиції, а для правопорушників – це санкції, які визначають заходи адміністративної відповідальності за вчинені проступки.

Так, ч. 1 ст. 173 описує склад правопорушення: дрібне хуліганство, тобто образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян – нас цікавить саме ця форма дрібного хуліганства, яка містить ознаки застосування насильства до фізичної особи. Ця частина правової норми, яка містить перелік умов – образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, наступ яких призводять до правових наслідків – притягнення до адміністративної відповідальності є гіпотезою даної правової норми.

У ч. 2 ст. 173 встановлено правило поведінки – диспозиція для осіб, які застосовують приписи цієї правової норми, а для правопорушника – це санкція, яка визначає заходи адміністративної відповідальності за вчинений проступок.

Аналогічно, у ч. 1 ст. 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» і у ч. 1 ст. 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу» описано склади правопорушень, передбачених цими стат-

тями, які є гіпотезами даних правових норм і містять перелік умов, наступ яких призводять до правових наслідків – притягнення до адміністративної відповідальності, а у ч. 2 названих вище статей встановлені правила поведінки – диспозиції для осіб, які застосовують цю правову норму, а для правопорушників це санкції, які визначають заходи адміністративної відповідальності за вчинені проступки.

Особливістю гіпотез названих статей КУпАП є застосування в них оцінних ознак, що обумовлено тим, що правова оцінка цих правопорушень із застосуванням насильства залежить від змісту, характеристики і визначення терміна «насильство», а юридична наука визначає насильство, як правило, в загальному розумінні [12, с. 501], оскільки неможливо точно і повно описати в законі ознаки правової поведінки правопорушника.

Другою – фактичною підставою адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи, є юридичний факт вчинення правопорушником одного із діянь, передбачених наступними статтями глави 14 КУпАП: ст. 173 «Дрібне хуліганство» (у формі образливого чіпляння до громадян); ст. 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування»; ст. 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу». Фактична підстава юридичної відповідальності (вчинення діяння) повинна відповідати вимогам нормативно-правової підстави (правовій нормі, яка визначає склад правопорушення).

Третя підстава настання адміністративної відповідальності – це відсутність обставин, що звільняють від відповідальності або виключають її настання. Для забезпечення верховенства права, законності, прав і свобод людини при вирішенні справ про проступки важливе значення належить нормам, що звільняють від адміністративної відповідальності або виключають її настання [13, с. 80]. Підстави для звільнення від відповідальності та підстави виключення відповідальності – це зафіксована нормами права можливість звільнення від відповідальності і законодавчо встановлені обставини, що виключають відповідальність [4, с. 702].

Суть звільнення від адміністративної відповідальності полягає у тому, що винна у вчиненні адміністративного проступку особа у встановленому законом порядку звільняється від покарання й від інших можливих наслідків [5, с. 20-21]. Відповідно до ст. 21 КУпАП, звільнення від адміністратив-

ної відповідальності відбувається шляхом передачі матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу, якщо з урахуванням характеру вчиненого правопорушення і особи правопорушника до нього доцільно застосувати захід громадського впливу.

Звільнення від адміністративної відповідальності можливо лише після фіксації факту вчинення проступку у протоколі адміністративного правопорушення, що є процесуальною дією суб'єкта владних повноважень, встановлення вини правопорушника, щирого розкаяття винного. Відповідно до ст. 255 КУпАП, протоколи про досліджувані нами правопорушення, передбачені ст.ст. 173, 173-2, 173-4 КУпАП, мають право складати уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції). А приймати рішення про звільнення від адміністративної відповідальності на підставі розгляду справи – відповідно до ст. 221 КУпАП, судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності й обмежитися усним зауваженням (ст. 22 КУпАП). Законодавець не дає визначення поняття малозначності правопорушення, не називає і не закріплює у законі ознак такого проступку, тому особа, що уповноважена розглядати справу, у нашому випадку – суддя, зобов'язаний ретельно дослідити і проаналізувати всі сторони вчиненого порушення, оцінити обстановку його здійснення, його наслідки, переконатися, що відсутнє завдання значної шкоди. Важливо також врахувати особу порушника, ступень його вини, характер порушення, наявність обставин, що обтяжують чи пом'якшують відповідальність тощо [14, с. 98]. У зв'язку з недосконалістю і неповнотою правової норми, що регулює звільнення правопорушника від адміністративної відповідальності при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення суб'єкти правозастосовної діяльності не застосовують положення ст. 22 КУпАП на практиці [15, с. 57].

Обставини що виключають адміністративну відповідальність передбачені ст. 17 КУпАП, де встановлено, що не підлягає адміністративній відповідальності особа, яка діяла у стані крайньої необхідності, необхідної оборони або яка була у стані неосудності. Встановлення у діянні особи наявності обставини, що виключає адміністративну відповідальність гарантує забезпечення

принципу законності і захисту прав людини в адміністративному судочинстві.

Серед названих трьох обставин, що виключають адміністративну відповідальність, потрібно розрізняти дії, які хоч і передбачені КУпАП або іншими законами, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, але вчинені у стані крайньої необхідності (ст. 18 КУпАП), або вчинені у стані необхідної оборони (ст. 19 КУпАП). Такі дії, відповідно до КУпАП не є адміністративними правопорушеннями.

Сутність крайньої необхідності полягає у тому, що конкретні людські, суспільні або державні цінності захищаються від завдання їм шкоди шляхом заподіянням шкоди теж правоохоронюваним інтересам, цінностям, благам, але така поведінка виправдовується тим, що запобігти загрожуваній небезпеці в даних умовах неможливо було уникнути в інший спосіб, ніж як завданням шкоди іншим правоохоронюваним благам, щоб запобігти настанню більшої шкоди.

Зміст необхідної оборони полягає в тому, що особа, при захисті державного або громадського порядку, власності, прав і свобод громадян, встановленого порядку управління від протиправного посягання, заподіяла посягачому шкоди, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони (явної невідповідності захисту характеристик і суспільній шкідливості посягання).

І третя обставина, що звільняє від адміністративної відповідальності, яка є свідченням реалізації вимог принципу гуманізму в адміністративному судочинстві, – це вчинення протиправної дії чи бездіяльності особою, яка була у стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану (ст. 20 КУпАП).

Неосудність – це нездатність особи усвідомлювати суспільне значення своїх дій (бездіяльності), віддавати звіт у своїх діях чи керувати ними, що стало наслідком хворобливих змін її психіки. Для визначення неосудності використовують два пов'язаних між собою критерії: юридичний, який свідчить про нездатність особи усвідомлювати фактичний характер власної поведінки, її суспільну небезпечність (інтелектуальний момент) та керувати нею (вольовий момент) та медичний – який вказує на хворобливий характер психічних розладів [16, с. 207-208]. Якщо під час провадження адміністративних справ виникає необхідність перевірити психічний стан особи, за рішенням суду призначається судово-психіатрична експертиза

(ст. 7-1) [17]. На основі висновку психіатра виключно суд приймає рішення про осудність (здатність особи усвідомлювати свої дії, керувати ними і нести за них відповідальність) чи неосудність (не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану) особи.

Під час виявлення судом таких обставин, як: неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність; вчинення дії особою у стані крайньої необхідності або необхідної оборони, відповідно до п.п. 3, 4 ст. 247 КУпАП, провадження у справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю.

Суб'єктами, які уповноважені приймати рішення про звільнення від адміністративної відповідальності, є органи, що уповноважені розглядати дану справу і застосовувати адміністративні стягнення. Відповідно до ст. 221 КУпАП, справи передбачені ст.ст. 173, 173-2, 173-4 КУпАП про досліджувані нами адміністративні правопорушення, що містять прояви насильства по відношенню до фізичної особи, розглядають судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

Процесуальною підставою юридичної відповідальності є правозастосовний (процесуальний) акт, в якому міститься рішення компетентного органу стосовно конкретної справи та яким встановлюється юридична відповідальність, визначається її вид і міра [4, с. 702; 18, с. 22].

На сучасному етапі розвитку теорії права матеріальний припис визначається відносно первинним, а процесуальний – похідним, тобто спрямованим на забезпечення реалізації першого. Якщо матеріальна норма відповідає на питання, що треба зробити для реалізації встановлених прав і обов'язків, у чому проявляється суть правопорушення, то процесуальна повинна дати відповідь на те, яким чином, в якому порядку ці права можуть бути реалізовані, як притягти до відповідальності за правопорушення [19, с. 100].

Відповідно до ст. 221 КУпАП, розгляд справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 173, 173-2, 173-4 розглядають судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів. Суддя, розглянувши справу про адміністративні порушення, передбачені ст.ст. 173, 173-2, 173-4, виносить постанову по справі (ст. 283 КУпАП).

Якщо під час розгляду справи встановлено, що особа, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність знаходилася у стані неосудності або вчинила протиправні дії у стані крайньої необхідності або необхідної обо-

рони, суддя виносить постанову про закриття справи (п.п. 3, 4 ст. 247; п. 3 ст. 284 КУпАП).

Постанова по конкретній справі є правозастосовним юрисдикційним актом, яким завершується адміністративна юрисдикція – розгляд справ про адміністративні правопорушення. Постанова по конкретній адміністративній справі приводить у дію правоохоронні відносини, в ній закріплюються результати адміністративно-правової кваліфікації, формалізується висновок про застосування заходів відповідальності, визначається вид і розмір адміністративного стягнення [20, с. 159; 2, с. 128].

Отже, процесуальною підставою настання юридичної відповідальності за правопорушення, передбачені наступними статтями КУпАП: 173 (у формі образливого чіплення до громадян); 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування»; 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу», які містять ознаки вчинення насильства по відношенню до фізичної особи, є постанова суду по конкретній справі.

Висновки

Ефективність і обов'язковість реалізації адміністративної відповідальності, забезпечення гарантій дотримання справедливості та законності в юрисдикційному процесі, досягнення мети юридичної відповідальності потребує належного обґрунтування підстав настання адміністративної відповідальності і закріплення відповідної дефініції в Загальній частині КУпАП.

Першою – нормативною підставою адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи, є одна із наступних статей глави 14 КУпАП: 173 «Дрібне хуліганство» (у формі образливого чіплення до громадян); 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування»; 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу». Нормативна підстава відіграє провідну роль серед підстав адміністративної відповідальності, вона є вихідним началом, реальною передумовою юридичної відповідальності, без якої не може існувати ні фактична, ні процесуальна підстави.

Другою – фактичною підставою адміністративної відповідальності за вчинення насильства по відношенню до фізичної особи, є юридичний факт вчинення правопорушенням одного із діянь, передбаченого

статтями 173 (у формі образливого чіплення до громадян), 173-2, 173-4 глави 14 КУпАП. Фактична підстава юридичної відповідальності (вчинення діяння) повинна відповідати вимогам нормативної підстави.

Третя підстава настання юридичної відповідальності – це відсутність обставин, що звільняють від відповідальності або виключають її настання. Звільнення від адміністративної відповідальності – це реалізація держави в особі суду свого повноваження відмовитися від державного осуду особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, а також від застосування до неї заходів адміністративного примусу за наявності підстав, передбачених статтями 18, 19 і 20 КУпАП, шляхом видання заснованого на законі правозастосовного акта.

Четвертою – процесуальною підставою настання юридичної відповідальності за правопорушення, передбачених статтями 173 (у формі образливого чіплення до громадян), 173-2, 173-4 КУпАП, які містять ознаки вчинення насильства по відношенню до фізичної особи, є постанова суду по конкретній справі.

Список використаних джерел:

1. Додин Е.В. Основания административной ответственности. *Ученые записки*. М.: ВНИИСЗ, 1964. Вып. 1 (18). С. 68 – 81.
2. Гуржій А.В. Теоретико-правові засади визначення підстав адміністративної відповідальності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3. С. 122-132.
3. Словник української мови : в 11 т.т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1975. Том 6. URL: <http://sum.in.ua/s/pidstava> (дата звернення: 19.03.2014).
4. Скакун О.Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс) : Учебник. Перевод с украинского. Харьков : Эспада, 2007. 840 с.
5. Адміністративна відповідальність : навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломoeць. Київ : Істина. 2011. 184 с.
6. Курс адміністративного права : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В. Д. Сущенко та ін. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
7. Административная ответственность в СССР : монография / под ред. В. М. Манохина и Ю. С. Адушкина. Изд-во Саратовского университета, 1988. 167 с.
8. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку : монографія. К.: Інститут держави і права ім. Корещького НАН України, 2001. 220 с.;
9. Засуцько С.С., Плаз О.М., Волосовський В.В. Сутність та підстави адміністративної відповідальності посадових осіб як суб'єктів адміністративного правопорушення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2015. № 18. Т. 1. С. 59-62.
10. Адміністративна відповідальність : курс лекцій / за ред. О. В. Кузьменко. К., 2016. 568 с.
11. Философский словарь. Київ : А. С. К., 2006. 1056 с.
12. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ, 2007. 992 с.
13. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно – деліктне право): навч. посіб. Київ, 2008. 256 с.
14. Шестак Л.В., Веремієнко С.В. До питання про звільнення від адміністративної відповідальності за незначне правопорушення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія» «Право»*. 2015. Вип. 30. Т. 2. С. 96-98.
15. Миколенко О.М. Адміністративно-деліктне право України: проблеми сьогодення та перспективи розвитку. *Правова держава*. 2017. Вип. 27. С. 55-58.
16. Заяць Р.Я. Неосудність як обставина, що виключає адміністративну відповідальність. С. 206-208. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/2116> (дата звернення: 13.06.2020).
17. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 15.06.2020).
18. Каленіченко Л.І. Загальнотеоретична характеристика підстав юридичної відповідальності. *Право і безпека*. 2016. № 4 (63). С. 20-24.
19. Курило М.П. Щодо уніфікації підстав порушення норм процесуального права. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 99-102.
20. Петрухин А.А. Судьи как субъекты административной юрисдикции / Административная ответственность: вопросы теории и практики / под ред. Хаманевой Н. Ю. Москва, 2005. 286 с.

Oksana Poshtarenko. Grounds for incurrance of administrative liability of persons committed violence against a natural person

The article examines the circumstances that make the administrative liability of persons who have committed violence against an individual in Ukraine mandatory – the regulatory basis, the factual basis, the grounds for release from liability and the procedural basis.

As a result of the study, it was found that the leading role among the grounds of administrative liability is played by the regulatory basis, which is the starting point, a real prerequisite for the onset of legal liability. The normative basis for administrative liability for violence against an individual is the following articles of Chapter 14 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses: Art. 173 “Petty hooliganism” (in the form of abusive attachment to citizens); Art. 173-2 “Committing domestic violence, gender-based violence, non-compliance with an urgent prohibition or failure to notify the place of his / her temporary stay”; Art. 173-4 “Bullying (harassment) of a participant in the educational process”.

The factual basis of administrative liability for committing violence against an individual is the legal fact of the offender committing one of the acts provided for in articles of Art. 173, 173-2 and 173-4 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses. The first parts of these articles describe the components of the offenses and contain a list of conditions under which administrative liability arises. The second part of these articles establishes rules of conduct – disposition for persons with jurisdiction, and for offenders – sanctions for misdemeanors.

The grounds for release from liability and the grounds for exclusion of liability are the possibility of exemption from liability fixed in the norms of law and the circumstances established by law that exclude liability.

Procedural basis for the occurrence of legal liability for offenses under Articles 173, 173-2 and 173-4 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses is a decision of the judge on a particular case – a law enforcement act, which ends the administrative jurisdiction – consideration of cases of administrative offenses related to the use of parole in relation to an individual.

It is concluded that the concept of the grounds for administrative liability is complex, it consists of the legal basis (grounds), the actual basis, the lack of grounds for release from liability and procedural grounds. The system of these four grounds is the only legal basis for the onset of administrative liability.

Key words: administrative responsibility, grounds for administrative liability, violence against an individual.